49852/B

16.273.

1. STISSER Commendatio chemiae 1689
2. " De variis [illegible] 1700
3. " Actorum laboratorii chemici 1690-98.

$ 2,750

Digitized by the Internet Archive
in 2019 with funding from
Wellcome Library

https://archive.org/details/b30544919

D. O. M. I.

JOH. ANDREÆ STISSERI
Chemiæ & Botanices in Acad. Juliâ
Profeſſoris Ordin.

DE

VARIIS ERRORIBUS, CHEMIÆ IGNORANTIA IN MEDICINA COMMISSIS

DISSERTATIO EPISTOLARIS

Ad

Illuſtrem atq́; Excellentiſſimum Virum

DOMINUM
GODEFR. GUILIELMUM
LEIBNITIUM.

HELMESTADII,
Typis GEORG-WOLFGANGI HAMMII, Acad. Typogr.
ANNO M DCC.

1692

VIRO

Illuſtri atq; Excellentisſimo

DOMINO

GODEFRIDO GVILIELMO LEIBNITIO

S. P. D.

JOH. ANDREAS STISSER

QUamvis non ignorem, VIR ILLUSTRIS ATQUE EXCELLENTISSIME, ardua illa, & Viris Principibus non minus grata, quàm erudito orbi maximè proficua TUA negotia, ad varia animum TUUM diſtraxiſſe hactenus, valde tamen miror, quod ſub gravi illo ſuſcepto laborum pondere, de Chemiâ non modò cogitare, ſed & ejus quoq; inſignem peritiam TIBI comparare, non moleſtum habueris, Virorum maximè Illuſtrium exemplo, qui Divinam hanc artem ſemper in deliciis habuere, ejusq; adminiculo varias alias artes, præprimis vero Mechanicam, Phyſicam & Medicinam mirum in modum promoveri

 poſſe,

poſſe, haud ſine ratione arbitrati ſunt. Idem ſanè, & eruditiſſimæ TUÆ literæ de variis ſalium transmutationibus haud adeò pridem ad me datæ innuere videntur, quæ licet vel peritiſſimo Chemico negotium faceſcere valeant, omni tamen operâ volente Deo annitar, ut curioſitati TUÆ longè vaſtiſſimæ pro viribus ſatisfaciam, remque non ratiociniis quibusdam ſed experimentis ipſis demonſtrem.

Utinam vero Medici quidam EXCELLENTIÆ TUÆ aliorumq; Virorum Illuſtrium exemplo inducti, Chemiam denique in pretio habere inciperent, nec in eâ ulterius hoſpites planè reperirentur. Quam varia mala in Medicinam intulerit huc usq; iſtiusmodi ignorantia & artis nobiliſſimæ neglectus, ſine quâ Medicina utiq; mutila & manca deprehenditur, in propatulo eſt, eoq; res devenit jam pridem, ut nebulones atq; impoſtores impuris ſuis ſceleratisque manibus ſacram Chemiam attrectantes, eaque in hominum perniciem abutentes Chemicorum nomine appellentur, quemadmodum ex ſcriptis Medicorum quorundam videre licet, quibus tamen juxta hypotheſin hanc & barbitonſores, agyrtæ, mulo medici, carnifices ſimilisq; farinæ homines facilè & eadem prorſus ratione aſſimilari poterunt, Medicorum quoque nomine ut ſalutentur, neceſſe erit, cum Medicinæ pariter ſe ingerant, formulas præſcribant, ægros viſitent, pulſum tangant, matulas contemplentur, & de urinis judicium ferant, omniaque ferè denique exſequantur, quæ Medicorum muneri ſaltem conceſſa erant, ſimili quamvis ſucceſſu, quo imperiti homines in Chemiâ uti ſolent.

Videntur autem Veterum autoritate ſe tueri velle Medici quidam Miſochymici, ex eâque de Chemiâ malè

judicandi

judicandi licentiam ſumere, quo nihil abſurdius in Medicinâ auditum hactenus. Etenim Chemiam artium facilè omnium antiquiſſimam eſſe, Virorum eruditionis famâ clariſſimorum conſenſus facilè probat: (a) Medicos verò plurimorum jam retro ſeculorum & priſtinorum temporum Chemicè præparatis uſos eſſe, Medicosque in Chemiâ non verſatos ad curationem ineptos pronunciaſſe, nemo in veterum lectionibus verſatus negabit facilè.

Ecquis autem credet, veteres circa medicaminum præparationes (quas citra Chemiam adornare haud licet) incurioſiores planè fuiſſe ægrisque ſuis adeò malè proſpexiſſe, cùm ſanorum in gratiam cibum & potum Chemico artificio parari debere non addubitaverint? Docent id ipſum panis, cereviſia, vinum, ſal culinarium, aquæ ardentes plurimaq; eſculenta ac potulenta alia, utique fermentationibus, extractionibus, digeſtionibus, ſolutionibus, coagulationibus, deſtillationibus &c. verbo dicam, Chemico artificio, nec aliâ ratione, uti pharmaca Chemica parari ſolent, elaborata, quibus ad vitæ conſervationem carere non poſſumus. Utinam Miſochymici modo braxatorum, piſtorum, ſalariorum, coquorum, aliorumque mechanicorum labores curioſè intuerentur, atque ab iis diſcerent, & non grave ipſis foret, pari ritu è diverſis ſimplicibus pharmaca parare Chemica, quæ eadem ratione ægris, ut alimenta Chemica modo memorata ſanis inſerviunt, imo ad vitæ ſanitatisq; conſervationem pariter neceſſaria reperiuntur. Sanè abſurdum ſapit alimenta Chemico artificio parare, ne ſanis, (quorum ventriculus recte cibos coquit, ſangvis

(a) *O. Borrichius de Ortu & progreſſ. Chemiæ. Rob. Vallenſis de Veritat. & antiquit. Art. Chem. Th. Reineſius in Chymiatr.*

ſangvis inſuper & reliqui humores debitè moventur, motuque circulari non impedito gaudent, ſpiritus quoque in vigore conſtituti ſunt) ex cruditate ciborum morbi anſa detur, ægris verò, quorum tamen ventriculus alimenta ritè præparata reſpuit, quorum ſangvis & humores debito naturæ motu deſtituuntur, quorum ſpiritus langvent, viresque maximè deficiunt, medicamenta cruda, nauſeabunda & naturæ ingrata præſcribere. Deſtillare jubent in Chemiam debacchantes Medici, aquas caponum, pulmonum, animalium, ſangvinis, addito auro, margaritis, aliisq; deſtillationi neutiquam obedientibus & ſatis ineptè cum cibis quasdam præparationes Chemicas inſtituunt, quare non cum medicamentis eadem ratione procedendum? & vereor ne detracto veterum pallio latitans ſub illo pharmaciæ ignorantia in conſpectum veniat, ludibrioq; evadat priſcorum placitis ridiculè innixa autoritas, cum veteribus tanta in ſacram Chemiam fuerit reverentia, ut facilè Medici de ea inique ſentientis faciem conſpuiſſent, imo eum Medici nomine planè indignum judicaſſent.

Certè Medicinæ noſtræ parens magnus Hippocrates, ad inveniendum aliquid, non verò ad calumniandum adigit Medicos, & vivis ſatis coloribus depingit Miſochymicos, qui vel luxui vel avaritiæ & ſocordiæ magis, quam ægrorum ſaluti inſervientes ex aliorum in rem ægrotorum agentium contemtu gloriam & lucrum ſperant, quando ita loquitur. *Mihi verò invenire aliquid eorum quæ nondum inventa ſunt, quod ipſum notum quàm occultum eſſe præſtet, ſcientiæ votum ac opus eſſe videtur: ſimiliterq; & ſemiperfecta ad finem perducere & abſolvere. At verò, verborum inhoneſtorum arte ad ea, quæ ab aliis inventa ſunt,*

confun-

confundenda promtum eſſe, nihil quidem corrigendo: eorum verò, qui aliquid ſciunt, inventa apud ignaros calumniando, non ſanè ſcientiæ votum aut opus eſſe videtur, ſed proditio magis naturæ ſuæ aut ignorantia artis. Solis enim artis ignaris hoc ipſum factum convenit, qui contentioſe equidem geſtiunt, ac conantur, nequaquam vero poſſunt malitiei ſufficere, ad hoc ut aliorum opera, quæ quidem recta ſunt reprehendant. (b)

Videtur autem Hippocratis jam ævo penes Medicos quosdam viguiſſe cavillandi pruritus & invidia Medicorum, quâ hodiè nihil frequentius eſt, imo ita nunc invaluit, diabolica illa & Chriſtiano homine indigna labes ut diverbium exinde factum ſit, *Medicus Medico* (c) Rectius veterum ſemitas, & Hippocratis dogmata ſequi videntur, qui medicamentorum præparationibus manus admovere, & Chemiæ adminiculo varia adverſus graviſſimos morbos præſidia invenire, haud grave habent, aut Medici majeſtate indignum cenſent, cùm non modò laudatus noſter Medicinæ parens, & alii plurimorum retrò ſeculorum Medici celebres, verum & Reges, Principes aliiq; Viri maximè Illuſtres medicamenta quædam componere haud ignominioſum, ſed laudabilè potius exiſtimaverint, nominaq; ſua variis à ſe inventis imponere haud addubitârint.

Neque hoc elapſo ferè ſeculo Heroës, Viri Principes, ac perſonæ maximè illuſtres defuere, qui Chemiæ adminiculo medicamina præſtantiſſima varia præparare, manusque laboribus admovere, haud detrectârunt, quin potius operationibus ejusmodi mirum in modum delectati

(b) *Hippocrates de Arte.* (c) *J. Maſenius Util. Curioſit. Cap. XI. Caſp. à Reies Elyſ. jucund. quaſt. camp. Qv. XVI. Chr. Langius de Therm. Carolin.*

ctati ſunt.(d) Et ut priſcorum exempla transeam, pauca verò ſaltem recentiorum attingam, quid non ultimo hoc ſeculo modo dicto Chemiæ adminiculo in Medicinâ præſtiterunt Medici Regii, Archiatri, Profeſſores diverſarum Academiarum, nec non Poliatri valdè celebres, Borrichius, Michaelius, Langius, Clauderus, Rolfincius, Ettmüllerus, Hartmannus, Ludovicus, Conerdingius, Hoffmannus, aliique, quorum celebris maximè fama & poſt fata diu manſit, manebit quoque ulterius. Hos autem adhuc hodiè non minori laude atq; exiſtimatione ſequuntur, plurimi in Germania & apud exteros viri celeberrimi, qui & artem hanc & ſeculum ſuum eximiè ornant, quorum merita nulla abolebit poſteritas. Imprimis autem Germaniæ ſuperioris Academiæ & civitates meritò ſibi gratulari poterunt hactenus de Chymiatrorum ſuorum laboribus, quibus utiq; ægrotorum ſuorum ſalus præ cæteris curæ, nec perinde fuit, an, uti loqui ſolet, quid pro quo detur ægro. Neque ibidem inepta varia de Chemicis audiuntur judicia exploſione digna, cum homines firmiter credant, neminem rectius parare pharmaca, quam medicum ratione inſtructum & medicamentorum virtute utiq; edoctum, neq; falluntur fiduciâ ſuâ ægri. Habentur & ibidem officinæ, verum ſi ſaccharatorum infinitorum, aquarum deſtillatarum, oleorum, ungventorum, emplaſtrorum, pillularum, confectionum, & ut paucis multa complectar, abſurdarum compoſitionum innumerabilium apparatum ſpectet aliquis, Pharmacapolæ certè ſatis negotii relinquitur, ita ut cum famulo horum præparationibus & ineptis miſcelis vix ſufficiat.

Interim

(d) *Joh. Schröder. Quercetan. rediviv. Pharmacop. general. ſ. Dogmat. Cap. I. Joh. Hartman. Philoſoph. ſ. Natur. conſult. Med.*

Interim fabrilia quoque tractent fabri atque Medici medicaminum ſelectiorum, & circumſpectione quâdam maximè opus habentium præparationes neutiquam detrectent, monente celeberrimo Chriſt. Langio, qui, *Non immeritò*, inquit, *Medici omnibus nervis ſollicitos ſe exhibent, circa remediorum ſedulo continuatas inventiones & facturas, ſiquidem non tantum modò venerandam antiquitatem hic habeant fideliter præeuntem ac Jatro-Chymicorum coronam hodièq; preſſo pede laudata hujus veſtigia inſequentem, verum ipſisſima etiam necesſitas & conſcientiæ cultus impenſe id inculcet, quum tàm ægrotantium vita quam medicinæ gloria ac medentis fama in remediorum dextrè paratorum ſinceritate omnino atq; certitudine conſiſtat.* (e) Certè mechanicorum inſtrumentorum ſuorum fabricam ignorantium, miſera eſt conditio, neque facilè opus cujusdam momenti hisce committitur: At longè deterior Medici auxiliorum ſuorum & medicaminum præparationem neſcientis conditio reputanda eſt, cum mechanicis adhuc licitum ſit, commiſſum errorem corrigere, aut damnum ſuâ culpâ commiſſum reſarcire, Medico non item, cui bis peccare haud licet, benè autem æger culpam ejus ſolvit.

Facilè jam conſtat, quàm longè à veterum mente recedant Miſochymici, qui in medicamentis dijudicandis (ut propediem oſtendam) turpiter hallucinantur, quod & errores toto die in officinis quibusdam commiſſi facilè arguunt, quos corrigere nec valent, nec audent, cum curtæ ſuæ ſuppellectilis ſibi conſcii ſint. Mallem potius ſuam inſcitiam corrigerent, & dum ignota carpere conantur, ſollicitè ponderarent, quid in officinis corrigendum, quid de inutilibus

(e) *Chr. Langius Miſcell. curioſ. XXXV.*

libus compoſitionibus, pharmacopolis & publico ob ſummas impenſas moleſtiſſimis abolendum, quid horum loco de novo inveniendum, ſic profectò pharmacopolis & publico conſuleretur optimè. Namque hodiè Medicina ita comparata eſt, ut pro ſumtuoſis & prolixis veterum compoſitionibus facilè compendioſæ magis, elegantiori artificio ac minori diſpendio haberi queant, cum pharmaciæ longè in melius mutata nunc obſervetur facies, variisque inſuper gaudeamus, quibus deſtituebantur veteres.

Quid autem de malè conſtitutis & à pharmacopolis peſſimè inſtructis officinis fiet, ſi Medicus in Chemiâ non verſatus? qui poterit viſitationes inſtituere? quæ à veteribus non omiſſæ, ſed tantopere commendatæ fuere, (f) ut ad minimum ſemel in anno inſtituantur. Hodiè tamen quibusdam in locis, ubi aliàs multis paraſangis de veterum Medicinâ & laudabili ritu ſermo auditur, adeò in deſvetudinem abeunt, ut non obſtante pharmacopolæ illaudibili vitæ genere, deficientibusque ejus facultatibus imo neglectu & defectu medicaminum ipſo loquente, plurimorum annorum ſerie, ne quidem cogitetur de officinæ viſitatione, vel ſtudio, vel ob lucellum aliquod in publici detrimentum turpiter hactenus omiſſa. Et doleo ſæpè perſonarum illuſtrium vicem, qui ubi hoc vel illo morbo corripiuntur, pro pharmaco ſatis ſplendido titulo ſibi præſcripto, quisquilias non citra notabiles expenſas reportant ex ejusmodi officinis, & felix certè æger eſt, cujus naturæ robur medicamenti vices ſupplet ejusque fungitur munere.

Cæterum & in pharmacopoliis aliàs benè ſatis inſtru-

ctis

(f) *J. Maſenius Util. curioſ. Cap. XI.*

ctis, errores quoque committuntur, quorum correctioni & emendationi vix pharmacopola ſufficit, benè autem tales Medici in Chemiâ verſati judicio relinquuntur, quale à pharmacopolâ exigere haud licet. Exemplo nobis ſint ſalia vegetabilium fixa, quæ in multis officinis neutiquam alkalicæ indolis reperiuntur ſed particulis acidis jam ſaturata, à quibus ſalium alkalicorum effectus fruſtra expectabis: Cauſam, ex præparatione Medico Chemiæ perito metiri licebit, vix autem operatori; nimirum, quod vegetabilium cineres, ſalium extractionibus dicati, prius cum ſulphure calcinati fuerint, è quibus equidem nitidius magis ſal extrahitur, quàm ex illis, qui præviam cum ſulphure combuſtionem non experti ſunt, ſed virtute ſuâ alkalicâ planè deſtructum, qualis tamen in ſale vegetabilium fixo deſideratur, quod alkalicum audit, & acida quævis deſtruit, neutiquam verò illud, quod ſulphure deperditum, & à particulis ejus acidis jam ſaturatum: hinc minimè illa præſtat, quæ à ſalibus vegetabilium alkalicis fixis aliàs expectari poterunt. Enimvero hæc, ut pauca ſaltem recitem, nauſeam arcent, vomitum feliciter ſiſtunt, ſulphureis verò acidis particulis ſaturata & contaminata illa nauſeam non modô excitant, ſi aſſumantur, ſed & quandoque vomitum movere ſolent, ſi in largiori paulò doſi aſſumantur, in febribus quoque intermittentibus planè inertia deprehenduntur, quibus tamen ſalia vegetabilium alkalicæ indolis medentur feliciſſimè.

Quinam lapſus circa diaphoreticorum Antimonialium & Mercurialium aliorumque præparationes in officinis quibusdam ſæpius committantur, experientia toto die loquitur; nec ſemel practici Antimonium diaphoreticum &

 Bezoar-

Bezoardicum minerale diaphoreſeos loco periculoſe alvum moviſſe, Mercurium autem dulcem lethalia ſymptomata intuliſſe, ſuo ipſius & ægri damno experti ſunt, quæ omnia peritia ChemicaMedicis neceſſaria, hactenus verò in nonnullis deſiderata evitari potuiſſent, juxta quam equidem malum effectum notârunt, cauſam autem non rimati ſunt, multò minus operatoris culpam corrigere valuerunt.

Facilè autem mihi objiciet aliquis, à practicis quibusdam ſalia plantarum fixa additis acidis variis quoque præſcribi: Reſpondeo aliud eſſe acida ſalibus alkalicis fixis adjicere, aliud verò acidis ſalia modò dicta ita ſaturare, ut operationem ſuam perficere denegent. Prius ipſe aliquando Clar. Riverium ſecutus, in febribus intermittentibus, aliisque vomitum pro ſymptomate ſatis moleſto habentibus commendavi, mutatâ tamen Riverii exhibendi ratione, qua Abſynthii ſal fixum & alkalicum cum ſucco Citri miſcetur & ita (dum particulæ acidæ cum alkalicis luctantur) propinatur. (g) Ego verò ſalem Abſynthii in aquâ quâdam deſtillatâ conveniente v. g. Menthæ exhibui, & ſtatim cochleare dimidium ſucci Citri, aut quod melius eſt, ſucci mali Aurantii (ſi haberi queat) cochleare unum ſuperbibendum dedi, optimo cum ſucceſſu. Propinantur quoque acidis planè ſaturata ſalia alkalia, Tartari vitriolati exemplo, ubi humorum viſciditate peccantium inciſione opus eſt; fruſtra autem talia præſcribet aliquis, ubi humores aciditate peccant, cui neutiquam ſalibus fixis acido inebriatis, benè autem puris & ſapore lixivioſo gaudentibus obviam itur.

Interea tamen & Miſochymicorum incongruas medicamento-

(g) *Laz. Riverius Prax. Med. Lib. IX. Cap. VII.*

camentorum miſcelas mirari ſatis nequeo, quibus ſuam in pharmacia imperitiam & pharmacopolarum famulis probant, à quibus & non raro taxantur, & perſtringuntur abſurdarum compoſitionum ſchedulæ, & ſcriptæ illorum formulæ, quæ ſi modo præſcripto à pharmacopolis parentur, non raro præſcribentes ipſi mira illa phænomena ex ineptis miſcelis orta admirantur, eorumque cauſas cum eruere nequeant, pharmacopolæ id ipſum imputant, quod ſuæ in pharmaciâ ignorantiæ imputare debuiſſent, quâ Medicinam proſtituunt, aliisque ludibrio exiſtunt. Cujus rei unum alterumve haud illepidum exemplum ut recitem, TIBI, ILLUSTRIS ATQVE EXCELLENTISSIME VIR, uti ſpero, haud ingratum erit.

Cùm anno 1684. Hamburgi degerem, vocabar ad Generoſum quendam & Illuſtrem Cimbriæ Virum; in itinere ſalutavi oppidum, in quo per unam alteramve horam ob equorum pro vectione meâ deſtinatorum defectum commorari coactus ſum. Conveni autem, ut tempus tererem, pharmacopolam, cujus officinam vix cùm ingresſus eſſem, ecce advolabat Medicus iſtius oppidi, irato planè vultu, meque & pharmacopola (qui mecum ſtabat) inſalutato, ex famulis quærebat, quis veſtrum tàm diabolicè præparavit meum conſuli noſtro præſcriptum recipe? Reſpondebat pharmacopola, ipſemet paravi pharmacum & quidem ſecundum formulam à te præſcriptam; falſum eſt hoc, oggerebat Medicus, namq; medicamentum vaſe fictili exceptum veſica quoq; bubula & duplici charta obligatum, mirum in modum diſtenſionem & intumeſcentiam veſicæ atque chartæ effecit, quam cum admiratus eſſet æger digitoque leviter tentâſſet deprimere,
 rupta

rupta veſica & charta in faciem ejus proſiliit electuarium; omni procul dubio Antimonium diaphoreticum, quod formulam meam ingreditur, peſſimè à vobis præparatum eſt. Ad iram denique redactus pharmacopola regerebat, credo te ignorare, quid ſit Antimonium diaphoreticum & quomodo illud parari debeat, nec multum aberat, quin inter eos à verbis ad verbera res deveniſſet. Rogavi, egomet, ut mihi monſtrarent formulam, ſeu ſcriptum recipe, quod conflatum erat ex pulpâ Tamarindorum, Conſervâ Roſarum, Pulpæ Citri, Coralliis rubris, Oculis cancri, Antimonio diaphoretico addito ſyrupo Cinnamomi, facileque ex miſcelâ hâc fermentationis cauſa apparuit, quam indicare nolui, cum lis ad me non pertineret, hoc tamen innui, me non credere in præparatione quendam errorem fuiſſe commiſſum. Minus hoc placebat Medico, hinc non ſine contemtu quodam ex me quærebat, Domine, quis te peregrinum mihi & pharmacopolæ conſtituit judicem? oggerebam ſatis promptè: Domine, quis te in pharmaciâ hoſpitem creavit in Medicinæ Doctorem? inſimul fermentationis cauſam ipſi clarè ſatis indicabam, quod ſcil. illa ſuccorum acidorum atque teſtaceorum à ſe præſcriptorum miſcelæ, neutiquam verò ſiniſtræ præparationi Antimonii diaphoretici adſcribenda veniret, cùm hoc ex Nitri & Antimonii mixturâ paratum & crucibulo candenti prius ingeſtum, equidem cum ſtrepitu ageret, neutiquam verò cum ſuccis vegetabilium & ſaccharatis aliisque in pharmacopolarum pyxide, uti fermè videbatur Medico noſtro, qui de detonatione Antimonii cum Nitro in præparatione Antimonii diaphoretici aliquid audierat, aut obiter legerat, rem verò ipſam ignorabat. In-

terim

terim acquievit ineptarum miſcelarum artifex & non ſine pudore tacitè errorem ſuum agnoſcere coactus eſt, præprimis cùm ex pharmacopolâ intelligeret, & me quoque alibi praxin medicam exercere. Non aſſumtum autem ſed in faciem febricitantis Conſulis proſiliens Electuarium modò dictum, referente mihi poſtmodum per literas pharmacopola, hoc effecit, ut æger inde perterritus, poſtmodum febrilibus paroxyſmis caruerit & citra alterius medicaminis uſum, planè convaluerit.

Haud abſimile exemplum Gröningæ Friſiorum anno 1678. obſervare mihi licuit, cùm ibidem praxeos medicæ initia facerem: præſcripſerat nempe practicus quidã nobili cuidam virgini quartanariæ pillulas, ex Roob Sambuci ad conſiſtentiam maſſæ pillularis inſpiſſat. cum Coralliis rubris præparatis, Floribus ſalis Ammoniaci, pulv. radic. Gentian. ad ſex vices inſtante paroxyſmo aſſumendas; deferuntur pillulæ in pharmacopolio juxta præſcriptionem paratæ, & ſchatulæ incluſæ ad ædes febricitantis, hæcque ſtatim circa veſperam inſtante paroxyſmo primam illarum doſin aſſumit, & nec benè nec malè inde ſe habet, ſchatulam tamen operculo ſuo iterum occludere obliviſcitur. Inſequenti mane ad cubiculum filiæ ægrotantis deveniens mater, & quomodo ſeſe habeat inquirens, præ feneſtra ſchatulam apertam cum pillulis offendit, easque mirè incrementum ſumſiſſe, imo paucarum horarum ſpatio duplo ferè majores redditas obſervat; miratur rem, interim ſchatula ulterius aperta relinquitur quam circa meridiem petit, & ad ædes pharmacopolæ, deferri jubet, quo cauſam mutationis ex illo reſciret, inſimul & certior fieret, an & juxta præſcriptionem Medic

paráſſeti

parâſſet pillulas; ſed nova & magis in admirationem matrem rapiens obſervatur metamorphoſis, quippe paulo ante mole ſuâ grandiores redditæ pillulæ nunc in pultem fermenteſcentem abiere, totam ſchatulam opplentem, ita ut ſpatium ejus huic retinendæ non amplius ſufficeret. Mittitur hæc mixtura ad pharmacopolam, advocatur etiam Medicus, qui hujus phænomeni cauſam explicare neſciens & pharmaciæ minus gnarus, culpam rejicit in pharmacopolam, hic verò uti par erat, in Medicum. Interim anxia hærebat mater, malum medicaminis effectum in filiâ metuens, & in totâ civitate de pillulis mira audiebantur ratiocinia, quarum formulam aliquot diebus elapſis vir quidam nobilis mihi monſtrabat meumque deſiderabat judicium. Nolui primò de alieno negotio meam pronunciare ſententiam, cùm autem ulterius inſtaret, inſtitutâ præſente illo pillularum præparatione apparuit, aëris acceſſu facile & brevi temporis ſpatio ſolvi poſſe flores ſalis Ammoniaci & Roob Sambuci inſpiſſatum humectari, cujus utriusque particulæ acidæ fluorem adeptæ, in pulverem Coralliorum agere, fermentationem quoque & particularum motum producere utique aptæ repertæ ſunt, atque ita miraculoſi iſtius phænomeni ratio facilè apparuit.

Ante aliquot annos Medicus quidam præſcripſerat pulverem ex ſalis Abſynthii partibus tribus & ſalis Ammoniaci parte unâ paratum; è pharmacopolio petitus pulvis ſpirabat odorem volatilem urinoſum, qualem tamen mixturam nunquam olfecerat hic practicus, hinc paradoxon ipſi videbatur ex relatione ægri, pulverem volatilitate ſuâ fortiſſimè ferire nares: quærebat ergò ex pharmacopolæ

macopolæ famulo, cur ſalem volatilem Cornu Cervi (alium enim non ominabatur) adjeciſſet pulveri, vel huic ſubſtituiſſet? Reſpondebat hic, ſe nec ſalem volatilem Cornu Cervi adjeciſſe nec aliis ſalibus hunc ſubſtituiſſe. Noluit hâc reſponſione acquieſcere Medicus, ſed objecit, neque ſal Abſinthii, neque ſal Ammoniacum odore volatili urinoſo gaudere, unde ergo ſal volatile? ſed ſalis Abſinthii & Ammoniaci mixturam ſtatim inſtituit pharmacopolæ famulus illo præſente, atque præſto odor volatilis ſe obtulit; ut autem aliquid dixiſſe videretur Medicus, an forſan & ritè paratum fuerit ſal Abſinthii, in dubium vocat. Sanè ſi ſpiritus ſalis Ammoniaci cum ſalibus vegetabilium fixis adornatæ deſtillationi ſemel modò interfuiſſet, ex prævia ſaltem ſalium mixturâ hunc effectum facilè potuiſſet judicare, cujus ignarum ſe confeſſus erat.

Eodem ferè tempore, cum practico multorum annorum ſuam experientiam ubivis crepante, vocabar ad reverendum quendam virum, ob vitam ſedentariam aliàs affectione hypochondriacâ mirè divexatum, nunc verò febre continua laborantem. Commendavit ſenex aliàs Chemicorum oſor acerrimus, Miſturam ſimplicem, ex triplici licet liquore Chemico, ſpiritu ſc. Vitrioli, Tartari, & Theriacali camphorato conflatam, cujus uſum equidem renuere nolui, ob ſpiritum Vitrioli tamen corpore illo humoribus acidis jam ſcatente, utique ſuſpectum judicavi, præprimis cum æger nos rogaret, ut quantum poſſibile abſtineremus pharmacis acore gaudentibus, quorum uſum valdè ſibi noxium ſemper obſervaverat. Oggerebat ſenex noſter, ſe Syrupi Violarum additione velle temperare acidum quem adjeciſſet ſemper, inde quoque

 non

non ſolum ſapore gratum iri redditum hoc medicamentum, verum etiam jucundi coloris. Objeci ſyrupos & ſaccharata neutiquam acidi vitrioli corroſivi ſpicula infringere, interim & æger monebat, ſe à ſaccharatorum & ſyruporum haud adeo pridem in tuſſi ſibi præſcriptorum uſu pejus habuiſſe. Quæſivi ergò ex illo, an non in rem ægri alia proponere vellet, acidum cauſticum manifeſtè corrigentia, reſpondebat talia ſibi nondum innotuiſſe hactenus; commendavi hunc in finem ſal volatile aut ſpiritum Cornu Cervi (quod ipſi paradoxon ſatis videbatur), Syrupum quoque Violarum, ut morem homini gererem, admiſceri permiſi, cùm hactenus, uti dicebat, hâc præſcriptione uſus fuiſſet, & Syrupum Violarum pro infringendis cauſtici liquoris Vitrioli ſpiculis ſufficere poſſe crederet. Adfertur hæc mixtura ex officina, ego verò eodem die circa veſperam ad ægrum in Ducatu Lüneburgenſi degentem evocor, poſtridie ſenex noſter ægrum viſitat, & mixturam non grato rubicundo colore (qualem citra additionem ſalis volatilis Cornu Cervi huc usque obſervaverat) ſed viridi tinctam cernit; altercatur hâc de re cum pharmacopolâ, licet medicamentum ſatis benè vires ſuas exercuiſſet, eumque poſt reditum meum præſente ægro inculpare conatur, quod minus ritè paraſſet mixturam præſcriptam, & quidem ob viridem colorem, qualem nunquam in miſcelâ ſuâ, uti dicebat, obſervaverat. Vix poteram tenere riſum: pro more tamen ſuo ſuſpicax æger & aliquid mali metuens medicamentum ulterius aſſumere deteſtabatur; cùm autem monerem, colorem illum viridem additioni ſalis volatilis Cornu Cervi natales debere, nullumque errorem, in præparatione fuiſſe com-

miſſum

miſſum, melius de medicamine noſtro ſentire cœpit. Noluit autem planè admittere hanc rationem delirans Medicus, quin potius per ſalia volatilia coloris immutationem & acidorum deſtructionem, pro autoritate ſuâ impoſſibilem judicavit. Ut lis determinaretur, petii, ut in ægri & amicorum quorundam, qui nobiscum aderant, præſentiâ inſtitueremus experimentum, ob ſolam liquorum mixtionem factu facile, quod & autoritate ſuâ & ſenio fretus conceſſit Medicus noſter. Petita ergo fuit è pharmacopolio Mixtura ſimplex cum ſyrupo violarum rubicundi coloris, & ſeorſim in vitro ſpiritus volatilis Cornu Cervi, guſtarunt utrumque æger ſatis curioſus atque adſtantes, tum Mixturæ ſyrupo Violarum tinctæ, ſpiritus Cornu Cervi ſenſim atque guttatim affuſus eſt & confeſtim liquorum ebullitio apparuit, color quoque rubicundus in viridem mutatus, inſuper deguſtata rurſus mixtura ab ægro & adſtantibus priſtini ſaporis acidi planè expers, atque priori à nobis ægro præſcriptæ colore & ſapore planè ſimilis reperta eſt. Mirum in modum perturbatus Medicus noſter multorum annorum, tacitè jam errorem ſuum agnoſcere cogebatur, in abitu verò noſtro auſus meos juveniles cum murmure quodam increpavit. Oſtendi autem non meâ, ſed ſuâ culpâ inſtitutam fuiſſe demonſtrationem, inſuper rogavi, ut impoſterum juniorum Medicorum & Chemicorum famæ parceret, eorumque placitis non adeo pertinaciter contradiceret, cum illa non barbæ equidem, ſed experimentis potius inniterentur.

Balſamum Sulphuris Terebinthinatum, Elixir Proprietatis, & Extractum Opii cum aceto diſtillato paratum (ô qualis mixtura!) à practicis haud parum expe-

 rientiæ

rientiæ ſuæ fidentibus unà in pectoris affectibus præſcripta fuiſſe memini, & aſſumſerunt ægri primis vicibus Oleum Terebinthinæ, deinde Spiritum Vini parcè tinctum & phlegmate quodam acidiuſculo dilutum, ultimò præcipitatas Balſami Sulphuris & Elixir Proprietatis particulas opiatis confuſè mixtas.

Purgantia, quàm abſurdè miſceantur, variisque inconvenientibus combinentur, compoſitiones variæ in officinis, præprimis verò vina illa purgantia docent, ubi ſcil. cathartica varia cum herbis, radicibus, ſeminibus &c. nullâ prorſus harmoniâ gaudentibus confunduntur, quibus deinde adjicitur vinum, & ægris ad mundificationem, rectius autem, ad turbationem ſanguinis & humorum commendatur. Primò namque conſtat, purgantium aſſumtorum efficaciam vino maximè refrenari, experiuntur quoque homines toto die, ſi medicamentum aliquod purgans aſſumtum fuerit, & præter expectationem fortius operetur, catharſin hauſtu vini aſſumto ſtatim coerceri poſſe, & dejectiones per alvum ceſſare. Deinde & varia dantur purgantia, quæ uti alibi jam monuimus vino minimè obediunt, toto tamen die in vino præſcribuntur, exemplo nobis ſint Mechoacanna, Jalappa ſimiliaque cathartica particulis reſinoſis ſcatentia, qualia vinum non attingit, neque ſpiritus quidem ejus, niſi exactè rectificatus & ab omni phlegmate liberatus fuerit. Ejusmodi jam purgantia, ſi in vino præſcribantur, non niſi particulas quasdam viſcidas & terreas corpori maximè moleſtas deponunt in phlegmatico illo menſtruo, reſinoſæ autem & vere catharticæ in reſiduo, repetitis licet affuſionibus remanent & abjiciuntur, hinc ejusmodi vina

aſſum-

aſſumta, teſte experientiâ, in plurimis multum moleſtiæ parant, alvi tormina inducunt, & parum operantur, ita ut dejectio humorum commotionibus & perturbationibus haud reſpondeant, quales tamen ex præſcriptione practicorum homines per plures dies ejusmodi vina aſſumentes perferre coguntur, quo ſucceſſu facilè cuivis conſtabit.

Interim tamen & reſinas Jalappæ, Scammonii &c. Chemicâ arte paratas, & à practicis quibusdam pharmacorum Chemicorum uſum alias damnantibus, toto die præſcribi video, & quidem nunc pulveribus purgantibus permixtas, nunc in ſpiritu vini ſolutas, in vehiculo tamen minus conveniente, cereviſiâ ſcil. vel juſculo calido ê brodio carnis parato, hinc fit ut reſinæ dentibus & palato inter aſſumendum adhæreant, & ſatis moleſtum minimeque gratum evadant remedium, præprimis ſi in ſpiritu vini ſolutæ reſinæ in cereviſiâ calidâ, uti moris eſt, propinentur, ita namque ſolutiones præcipitantur, & ſub maſſæ cujusdam tenaciſſimæ formâ ad fundum cochlearis deturbantur reſinæ prius ſolutæ, quas ubi cum cereviſiâ deglutire tentat aliquis, dentibus & palato pertinaciter adhærent, & huic quoque ardore quodam ac ingrato ſapore haud parum moleſtiæ creant. Vellem à Chemicis didiciſſent ejus oſores, vitello ovi aptè diſſolvi poſſe ejusmodi reſinas, earumque particulas ita diſcontinuari, ut citra moleſtiam aſſumantur. Sic cum vitello ovi tritæ & ſolutæ diverſorum purgantium reſinæ ſpiritu vini extractæ, atque deinceps inſpiſſatæ, affuſâ aquâ quâdam deſtillatâ, additoque Syrupo convenienti quodam, in liquoris formâ aptè præſcribi poterunt, tritæ etiam & ſpiritu vini

exſolutæ iterum, commodè & citra coagulationis vel præcipitationis metum in juſculo calido ex cereviſiâ & vitello ovi parato, ſaccharoque pauxillo edulcorato, exhibentur.

Varias alias incongruas & planè ridiculas pharmacorum miſcelas Chemiæ ignorantiâ hactenus tentatas recitare, lubens nunc ſuperſedeo. Paucis tamen oſtendam opus eſt, quam inique Miſochymici aliorum auxilia taxent & ſuſpecta reddant, quibus tamen praxis illorum ipſamet ex pharmaciæ ignorantiâ toto die utitur. Monſtrant hoc pharmaca mineralia varia, quæ corpori humano minus convenientia nec ſalutaria judicant, cum magna (uti garriunt) vehementiâ in illud agant, hinc veteres vegetabilibus ſaltem contentos fuiſſe, ut tutò curationes ſuas perficerent &c. Egregium certè aſſertum, & ſpecioſum figmentum, de quo venerandæ antiquitati nunquam & ne per ſomnium quidem aliquid in mentem venit. Sanè antiquiſſimos Medicos mineralibus, ſuſpicione licet haud carentibus, ſæpiſſimè uſos fuiſſe, nemo niſi in lectionibus illorum planè hoſpes inficias ibit. Sic magnus Hippocrates aſthmaticis ſæpius præſcripſit æruginem cum melle tritam, Galenus, contra dyſenteriam calcem vivam, ſquamam æris, imo ipſum Auripigmentum & Sandaracham, florem quoque æris intus exhibitum optimè purgare corpus audacter aſſerit. Et quid referam Archigenem, Andromachum, Aëtium, Trallianum, Dioſcoridem, aliosque infinitos Græcos & Arabes, qui noxia perinde atque innoxia mineralia intus feliciter & cum laude ſuâ plurimâ exhibuerunt? quorum tamen conſvetudinem ſequi hodiè neutiquam neceſſitas jubet, cùm

dextrè

dextrè præparatis mineralibus gaudeat Chemiâ. Interim & antiquos ſuperiorum quoque ſeculorum Medici longè celeberrimi, Matthiolus, Julius Alexandrinus, Crato, Geſnerus, Rondeletius, Fallopius, Platerus, Camerarius, Zwingerus aliique ſecuti ſunt, mineralia etiam cruda æque ac Chemicè præparata ægris ſuis præſcribere haud detrectarunt, citra illorum quoque uſum graviſſimos morbos haud eradicari poſſe, utique rati ſunt. Et certè contumaciſſimi morbi absque mineralibus & Chemicis non exterminantur, his verò qui deſtituuntur Medici, juxta celeberrimum quendam Angliæ Chymicum fabris ſimiles ſunt, qui ad ſecandum hebetem ſecurim vel fortè medio confractum adhibent. (h)

Quid ſi verò Chemicorum oſores mineralium crudorum æque ac Chemicè paratorum uſum ſatis inepte juxta veterum placita ex Medicinâ proſcribere volunt, quare non etiam ex praxi ſuâ proſcribunt acidulas, & minerales aquas, (citra Chemiam licet ſibi planè ignotas) ultimum tamen ſuum in medendo refugium, ad quas ægros omnibus fruſtrà tentatis viribusque collapſis, denique ablegant, quo Miſochymicorum laudabili ritu hodie nihil frequentius ? quare ipſimet promiſcuè mineralibus crudis & Chemicè præparatis, Sulphure, Cinnabari, Hæmatite, lapidibus pretioſis & non pretioſis variis, Unicornu foſſili, Nitro, Vitriolo, Auro crudo, Croco Martis, imò Antimonialibus, & Mercurialibus ſuſpectis, Antimonio diaphoretico, Bezoardico minerali, Mercurio dulci &c. utuntur ? Quæ à Medicis in Chemiam liberè ſeu potius illiberaliter debacchantibus præſcribun-

(h) *Th. Muſettus Dialog. apolog. de Jure & præſtantia Chemicor. Medicament. in Præfat.*

ſcribuntur quotidiè & tutisſimi uſus reputantur (quamvis de bonâ vel malâ talium præparatione planè nihil ipſis conſtet) Chemica quoque non ſunt: Quando vero â Medico in laboribus Chemicis exercitato, circumſpectè præparantur & exhibentur, Chemica noxia audiunt. Num forſan ſcriptum Recipe benedictionis vices in illas ſupplet, ut hujus beneficio ſalutaria reddantur, ſine hoc verò inſalutaria & planè noxia reputanda ſint?

Non poſſum autem quin hâc occaſione recitem ineptum, & ignorantiam redolens practici cujusdam judicium de alterius Medici præſcriptione datum. Scilicet in civitate quâdam Germaniæ inferioris notiſſimâ, vocabatur Medicus ad generoſam fœminam, cujus filiolus febre decumbebat continuâ, huic autem præſcripſerat pulverem ex Oculis Cancrorum præparatis, Antimonio diaphoretico, Coralliis rubris præparatis, & Nitro, haud contemnendum. Fœmina curioſa ſatis circa medicaminum notitiam, ex lectione ſchedulæ intelligit præſcriptum fuiſſe Antimonium, de quo à Medicis ignaris varia mala audierat, hinc venenum eſſe firmiter credebat, mittit ergò ad alium Medicum, qui tutiſſimum Antimonium diaphoreticum ex Nitro & Antimonio, uti conſtat, paratum, non tanquam Antimoniale ſaltem, ſed & ob præparationem Chemicam contemnit; ex gravi verò pharmaciæ ignorantia, huic Bezoardicum minerale ſubſtituit, quod non modo Chemicum, ſed & ex Antimonio cum Mercurio ſublimato maximè corroſivo & ſpiritu Nitri Aqua forti analogo paratum (egregium licet diaphoreticum) & in præparatione ſummâ utiq; circumſpectione præ Antimonio diaphoretico opus habet. Hoc autem, quia mitius

tius Bezoardicum ſcil. minerale & non antimoniale audiebat, utique ex mente ejus ſecurius & non Antimoniale erat, multo minus Chemicum, cùm paulò poſt interrogatus Bezoardicum minerale non Chemicum, ſed foſſile atque è montibus erutum judicâſſet.

Progredior ad regnum Vegetabile, quod ex unâ in alteram ignorantiam prolabentes Miſochymici corpori humano aptiſſima medicamenta largiri pronunciant, non obſtante Chemicorum mineralium uſu, quo ipſimet toto die, ut jam oſtenſum eſt, detinentur. Laudant autem præ Chemicis leniora ſua purgantia, decocta & ſaccharata varia: verum quod purgantia leniora attinet, alibi jam monuimus, Chemicos non ſolum ex mineralibus, verum etiam ex vegetabilibus purgantia longè blandiora & tutiſſima conficere, quæ decantatis lenioribus, utique mitius & ſecurius operantur. Miſochymicos vero citra Chemicorum ſalia, purgantia ſua minus corrigere aut eò redigere valere, ut mitiorem effectum exerceant. Decocta autem quod attinet, Chemia, non verò alia ars modum legitimum hactenus docuit, cujus adminiculo non modo decocta, ſed & alia è regno vegetabili petita pharmaca menſtruorum aqueorum adminiculo ita parantur, ut ingredientium vis integra in liquore reſideat, quæ modò vulgari inſtitutâ decoctione, nonnunquam vel in auras maximâ ex parte abit, vel in decocti reſiduo adhuc reperitur; hunc in finem vegetabilia particulis oleoſis ac fugacioribus ſcatentia infuſioni vel blandiori ſaltem digeſtioni committunt, quæ pro extractione harum ſufficit, neutiquam verò decoctio, quâ ac-

cedente modo dictæ particulæ diſperguntur, fugam petunt & in auras abeunt; alia verò particulis reſinoſis, ſalino-terreo-mixtis turgentia, decoctioni ſubjicere utique rati ſunt, adjecto ſale quodam conveniente, quod reſinoſum illud viſcido ac terreo junctum recluderet, ſoli menſtruo aqueo aliàs minus obediens. Saccharata quod ſpectat, ecquis pharmaciæ gnarus illa è pharmacorum Chemicorum numero proſcribet & Galenicorum medicaminum nomine inſigniri debere exiſtimabit? cum Galenus nunquam viderit ſaccharum, & longè poſt eum demum (non ſine Chemiæ adminiculo tamen) inventum fuerit tale, cujus in Galeni aliorumque veterum ſcriptis nulla planè reperitur mentio; namque melle hi utebantur, non verò ſaccharo.

Miror hinc, cur Chemicorum oſores acerrimi & in veterum verba jurantes Medici toto die utantur ſyrupis vegetabilium variis, utiq; Chemicis pharmacis non modò ob ſaccharum, ſed & ob præparationem ſuam annumerandis. Conſtat namque ê vegetabilium ſuccis probè depuratis cum ſaccharo parari ſyrupos coctionis adminiculo, jam ſi Chymiæ nomen ejusque Etymologiam ſpectes, illa facilè ars erit extrahendi & præparandi ſuccos diverſorum corporum. Qui ergò audent ad ſyruporum uſum devenire Myſochymici? quomodo à veterum more adeò recedunt, ut utantur aquis deſtillatis aliisque Chemiæ adminiculo non modo paratis ſed & à veteribus Medicis neutiquam in uſum receptis, aut ullo modo memoratis? (i) quibus ut & ſaccharum uti jam diximus adnumerari poſſit,

(i) *Petr. Caſtellus Opt. Medic. Sect. XII.*

ſit, nonne hoc vetat illorum in veterum Medicinam religio?

Aquis autem deſtillatis & ſyrupis, inſuper liquores Chemicorum minerales maximè cauſticos & non niſi duriſſimorum corporum corroſionibus à peritioribus Chemicis deſtinatos adjiciunt, ut refrigeria habeant in morbis calidioribus, per oleum ignem exſtinguere annitentes. Alii & acidum maximèque corroſivum Sulphuris ſpiritum in pectoris affectibus & phthiſi ipſâmet præſcribunt, exiſtimantes, Sulphur cum pectoris affectibus dicatum ſit, ex eo elicitum liquorem cauſticum eadem prorſus ratione hiſce mederi, haud intelligentes, in Sulphure monſtrante Chemiâ bituminoſas & ſalino-acidas reperiri particulas, quarum illæ pectori longe gratiſſimæ reperiuntur, hæ verò non niſi violentiâ elicitæ, mirumque in modum alteratæ, neutiquam pectoralibus accenſeri poterunt. Interim à practicis in Chemiam injuriis, toto die decoctis & julapiis pectoralibus adjiciuntur. Simili ritu cum ſpiritu cauſtico Vitrioli procedunt, poſtquam enim à Chemicis didicerunt, Vitriolum hæmorrhagias feliciter ſiſtere, & vi ſtypticâ inſigni gaudere, ſpiritum quoque ejus maximè cauſticum in ſanguinis ſputo præſcribere haud addubitârunt, delirantes Chemicorum ſimii; miror cur non & oculis infundant liquorem Vitrioli corroſivum, & homines viſu privent, cùm Vitriolum crudum in variis oculorum infirmitatibus peraptè aquas ophthalmicas ingrediatur. Sanè deſtillationis ope mirè immutantur corpora, diverſimodèque modificantur eorum particulæ, (k) ita

(k) *Joh. Bohn Diſſert. Chymic. Phyſic. XI.*

1718

ita, ut ejus adminiculo ex uno medicamine virtute & efficacia planè diverſa obtineantur, uti Chemici toto die experiuntur.

Interim tamen & valdè miror, cur & vegetabilia Chemica valdè calida pronunciata, à Miſochymicis in ſchedulis eorum ſeu Recipe tamen præſcripta reperiantur v. g. ut pauca recitem, Elixir proprietatis, Extracta Abſynthii, Zedoariæ, Aquæ cephalicæ, ſtomachicæ & carminativæ, Elæo ſacchara, Spiritus Theriacalis Camphoratus, quem & in febribus aliisque calidioribus affectibus præſcribere non addubitant, cùm tamen priſci de his nullam in curationibus morborum fecerint mentionem, calidiſſimis interim pharmacis in febribus acutis ardentibus & peſte ipſâ uſi fuerint, quemadmodum ex confectionibus illorum variis videre licet. Vix autem credo, veteres ſpiritibus cauſticis Vitrioli, Sulphuris &c. vim refrigerandi inſignem facilè tribuiſſe, cùm ignis inſtar agant & in operationibus Chemicis haud rarò vices ejus ſuppleant; interim tamen à Chemicis mutuantur tales pro refrigerio, medicamentis verò refrigerantibus illos planè deſtitui & citra pudorem pronunciatur, quomodo hæc poterunt conciliari? Aſt novum ſupereſt argumentum omni procul dubio Chemicorum jugulum petiturum, ſangvinem non ſæpius mittunt, in cujus emiſſione omnis ſalus & tota refrigerii ſpes. Si autem hoc, qui Miſochymici opus habent ad liquores modò dictos corroſivos, Antimoniata quoque & Nitrata Chemica in febribus aliisque morbis calidioribus devenire, uti toto die obſervatur? Parcos eſſe in ſangvinis miſſione Chemicos facilè credo, ubi tamen neces-

neceſſitas illam exigit, lubenter admittunt, & ipſemet in infantibus octo vel novem menſium neceſſitate poſtulante, venæ ſectiones inſtituere haud dubitavi. Interea & Chemici ſangvinem non ex educti colore metiuntur, (uti ridiculi Miſochymici, qui eum ex rubedine & conſiſtentiâ judicant, & egregie decipiuntur, cùm ratione vulneris inflicti, miſſionis & aëris ambientis, ejusmodi phœnomena diverſimode exhibeat, (*l*) & ſcorbuticorum phthiſicorumque ſanguis vivido colore & fluore præprimis gaudere conſpiciatur) ſed ex præſtantiâ ſuâ, dignitate & lege divinâ æſtimant hoc vitæ noſtræ vehiculum, & incomparabilem corporis noſtri theſaurum, cujus prodigioſa profuſio penes phlebotomiſtas toto die in uſu eſt, penes Chemicos verò minimè, & non niſi neceſſitate jubente. Non unâ namque ratione inducti autumant, varios morbos citra ſanguinis detractionem & virium jacturam ſanari poſſe, in quibus ſatis malè ſangvinis profuſio (quo effectu non rimabor) facta hactenus, quâ tamen penitus non admiſſa, & in calidiſſimis regionibus Medici morbos profligant optimè, (m) probè intelligentes, virium conſervatione ad morborum medelas maximè opus eſſe, quam & veteres in ſcriptis ſuis tantoperè commendârunt, quibus tamen non obſtantibus citra neceſſitatem ſangvini bellum indicitur quotidiè, non minus bili, cum quâ plurimis jam ſeculis infeliciter pugnârunt Medici plurimi, non ſecus ac illi qui cum ſpectris imaginariè luctantur, ubi tamen ſpe-

 ctra

(l) *Fr. Bayle Problem. Phyſic. Medic. I. II. III. IV. &c.*
(m) *Rob. Boyle de Util. Philoſ. experiment. Exercitat. V.*
Iſ. Voſſius Var. obſervat. cap. XIX.

1720

ctra non ſunt. Et quid non hodiè adhuc patitur innoxia bilis, quæ in practicorum quorundam ore toto die verſatur, quas non de laudabili hoc ſucco ſibi fingunt chimæras? cujus defectu & dyſcraſiâ multa ægrotantium millia moriuntur, ita ut neceſſitas exigeret, de conſervatione hujus fluidi, ſanitati noſtræ maximè proficui, mille modis cogitare, quod variis artificiis è corpore noſtro proſcribere allaboravit medicorum ſtupiditas. (n) Sanè in corporibus variis, morbis chronicis extinctis, bilis inopiam, fluorem impeditum & mutatam craſin, inſtitutis diſſectionibus ſi notâſſent toties, ſucci quoque hujus balſamici & ad vitæ conſervationem neceſſarii energiam, vocatis in ſubſidium experimentis Chemicis variis ſi didiciſſent, (o) utique non opus habuiſſent, bilem purgare, temperare, aliisque modis caſtrare, quali irrationali medendi methodo in morbis ineptè bilis culpæ attributis inſtituta, haud rarò febres, aliæque infirmitates aliàs facilè curabiles, in affectus chronicos degenerant, ægrique methodicè curati denique methodicè moriuntur. Quid verò de humorum quorundam variis coloribus & viſciditate ſibi non imaginatur in Chemiam acerba hominum autoritas? citra illam tamen neſcia, tales minimè in corpore noſtro exiſtere, ſed extra corpus ſaltem ob caloris defectum minus fluidos,

(n) *D. van der Beke. Exper. & Medit. circa Natur rer. princip. Lib. I.*

(o) *I. Bohn Circul. Anatom. Phyſiolog. Progymnaſm. XVII. M. Etmuller Medic. Theor. & Prax. general. inſtruct. Phyſiol. Cap. XV. Wilh. ten. Rhyne Meditat. in Veter. Medicin. Hippocrat. Artic. IV.*

dos, gelatinoſos aut viſcidos reperiri, quales tamen ad partium nutritionem & vitæ conſervationē maximè opus eſſe, ſalibusq; balſamicis turgere, experimenta Chemica quemvis facilè docebunt. Et quàm egregiè citra Chemiæ notitiam in dijudicandis urinis & excrementis aliis non decipiuntur Medici? quam enormiter ſine hâc non hallucinantur? cum urinæ & excrementa alvi aſſumtorum tam alimentorum, quàm pharmacorum ratione, mire mutentur. Ut varia mittam, à Martialibus nigredine tincta alvi excrementa pro atrâ bile reputata ſunt, à medicamine verò ex Hæmatite & ſale Ammoniaco parato & asſumto, rubore infecta, pro dyſentericis excrementis habita & quidem à Medicis qui ipſimet talia pharmaca præſcripſerant, qui ſi Chemiam ex manuali operatione, non verò ex rumore aut falſâ *hypotheſi* noviſſent, non modo hæc ſed & majoris momenti alia evitare potuiſſent, exiſtimationi ſuæ minus reſpondentia. Interim nemo, niſi cui rationis oculus deeſt, diffitebitur, citra Chemiam non modo Medicinam ſed & artes varias alias mutilas & mancas eſſe; ducit enim illa ad Phyſicam & feliciſſimè naturæ opera rimatur, ejusque imitatrix audit, ducit ad rationale morborum judicium & dexterrimam medicaminum præparationem, viam ſternit ad artes mechanicas omnes, ita, ut deficiente Chemiâ deficeret typographia, ars pictoria, vitriaria, tinctoria, braxatoria, minerarum liquefactio & depuratio &c. Tale autem teſtimonium VIR EXCELLENTISSIME à TE quoque facilè expectabit Chemia noſtra, ad quam excolendam eruditiſſimæ TUÆ literæ me impulerunt, quoties conatus

natus meos limato Tuo judicio ſubjicere auſus ſum. Perge, rogo, favere laboribus meis hactenus in Illuſtri hâc Juliâ pro tenuitate mearum virium ſuſceptis. Ego verò ſummum venerabor Numen, ut TE, rei literariæ Decus, per plures annos ſanum ſoſpitemque ſervare, vitâque longâ beare velit. Vale, VIR EXCELLENTISSIME, meque TUUM cultorem ama.

172